

**ЄДНІСТЬ І ПОМІСНІСТЬ
ЦЕРКВИ У ТРАКТАТІ
СВЯЩЕННОМУЧЕНИКА
КИПРІАНА КАРФАГЕНСЬКОГО
«ПРО ЄДНІСТЬ ЦЕРКВИ»**

*Протоіерей
Сергій КОЛОТ*

Аналізуючи загальний стан Православної Церкви за перші два десятиліття ХХІ століття, слід відзначити, що цей час для Православ'я став багатим на події загальноцерковного масштабу: проведення Всеpravославного собору на Криті у 2016 р., об'єднання Українського Православ'я 15 грудня 2018 р., дарування Томоса про автокефалію Православній Церкві України 6 січня 2019 р. та ін. Крім позитивних моментів, продовжують залишатися невирішеними основні проблемні питання Православ'я: невизнання окремими Помісними Церквами автокефалії нових Помісних Церков, небажання представителів Церков брати участь у всеpravославних зібраннях, розірвання євхаристійного спілкування між Помісними Церквами тощо. У зв'язку з реаліями практичної відсутності консолідованої співпраці між автокефальними Церквами та похідними від них наслідками церковних розділень, православне богослів'я на нашу думку, покликане нагадати в чому саме полягає єдність Церкви Христової.

Не дивлячись на теоретико-методологічний поступ православної еkleзіології протягом ХХ – ХХІ стт.,

У статті проаналізовано еkleзіологічні погляди, викладені у творі «Про єдність Церкви» святого отця Церкви III століття, священномученика Кипріяна Карфагенського. Встановлено, що будучи онтологічно єдиною Церква виявляє свою цілісність у помісних Церквах. Згідно зі святителем Кипріаном єдність Церкви реалізується не в інституційному підпорядкуванні, а в дотриманні догматичних і моральних засад, як у побудові міжцерковних відносин, так і у внутрішньому житті помісних Церков.

Ключові слова: Церква, Кипріан Карфагенський, помісна Церква, еkleзіологія, єпископ.

Archpriest Serhii KOLOT

UNITY AND LOCALITY OF THE CHURCH IN THE TREATISE OF THE HOLY MARTYR CYPRIAN CARTHAGE «ON THE UNITY OF THE CHURCH»

The article analyzes the ecclesiological views set forth in the book «On the Unity of the Church» of the Holy Father of the Church of the Cyprian of Carthage (200-258 years). The Church as the only body of Christ and the human salvation

окремі Помісні Церкви у своїх практичних рішеннях, синодальних ухвалах, офіційних документах, щодо всеправославної єдності та її подальшого майбутнього, допускають «подвійні стандарти». Це проявляється в намаганнях використати аксіому єдності Церкви в утилітарному юрисдикційному та інституційному контексті, без урахування ранньохристиянського Священного Передання. Цікаво, що з приводу співвідношення єдності і помісності Церкви сказано головними представниками Священного Передання Церкви Святими Отцями, думки яких підтвержені не дипломатичною риторикою, а досвідом подолання церковних розділень, богословським обґрунтуванням, святістю життя і мученицьким вінцем? Одним із таких беззаперечних авторитетів донікейської богословської думки є священномученик Кипріан Карфагенський – автор відомого еkleзіологічного твору «Про єдність Церкви».

Мета статті – розкрити еkleзіологічні погляди священномученика Кипріана Карфагенського щодо церковної єдності і помісності, викладені в творі «Про єдність Церкви».

Для реалізації поставленої мети потрібно виконати такі завдання:

- виявити еkleзіологічні погляди свщм. Кипріана Карфагенського, викладені у творі «Про єдність Церкви»;

- здійснити богословський аналіз еkleзіологічних поглядів Кипріана Карфагенського;

environment, constantly suffers attacks of the devil in the form of heresies, splits and divisions. According to St. Cyprian, the beginning of the Church's existence is connected with the incarnation of Jesus Christ and giving hierarchical powers to the holy Apostles. The followers of the apostles are bishops, and the bishopric is the only one. Hierarchy aspect of the unity of the Church, in the ecclesiology of Cyprian of Carthage, combines sacral and practical function. Keeping the unity around the bishop - the primate of the local church, clergy and believers are in communion with bishops of other churches. Theological foundations of hierarchical unity serve as a reliable basis for ecclesiastical discipline, order and responsibility. Being ontologically the only Church manifests its integrity on the ground in the local Churches, who, being in mutual communication, represent each individually and all together the only Church of Christ. According to St. Cyprian, the unity of the Church is realized not in the institutional subordination of one Church to another Church, but in observing the dogmatic and moral principles, both in the construction of inter-church relations, and in the internal life of the local Churches. Christian cohesion, according to Cyprian of Carthage, depends on moral aspects. The unity of the local Church destroys pride, the lack of love, holiness and, as a consequence, heresy and division. These same reasons give rise to divisions at the inter-church level, not only at the level of individual persons, but also entire Christian communities. The

- розкрити богословські засади церковної єдності й помісного устрою Церкви Христової за твором про «Про єдність Церкви»;

Як першоджерело використано твір «Про єдність Церкви», в перекладі з латинської мови викладача Київської духовної академії другої половини XIX ст. Д. О. Підгурського і виданого в книжковій серії «Бібліотека твореній св. отцівъ и учителей Церкви западныхъ, издаваемая при Киевской Духовной Академіи» (1860–1861 pp. 1891 p.).

Життя та діяльність священномученика Кипріяна Карфагенського і його трактат «Про єдність Церкви» досліджували: Д. О. Підгурський [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 1.; Ч. 1, с. I – XCII], свящ. О. Молчанов [свящ. А. Молчанов], С. Л. Єпифанович [Епифанович, 2010], М. І. Сагарда [Сагарда, 2004], В. О. Троїцький [Троицкий, 1912], протопр. І. Меєндорф [Меєндорф И., протопр., 2002], В. О. Федосик [Федосик, 1991], О. Р. Фокін [Фокин, 2005] та ін.

Згідно зі свідченнями Євсевія Кесарійського [Иероним Стридонский, 1879, с. 385] і блаженного Ієронима Стридонського [Иероним Стридонский, 1999, с. 207], Кипріян Карфагенський (200 – 258 pp.) походив з північної Африки і був вчителем риторики. Після навернення до віри христової пресвітером Цециліаном, Кипріян роздав все своє майно убогим. Також, ставши пресвітером, він незабаром був обраний єпископом Карфагенської Церкви. Святий Кипріян – автор багатьох творів, які за словами Ієронима, сяють «яскравіше за сонце» [Иероним Стридонский, 1999, с. 207]. За сповідання віри Христової священномученика було страчено під час гонінь римських імператорів Валеріана і Галієна. В традиції православної Церкви Кипріян карфагенський вшановується як святий отець Церкви, видатний богослов і священномученик (день пам'яті 14 вересня).

У «Церковній історії» Євсевій Кесарійський зазначає, що Кипріян під час предстоятельства у Карфагенській Церкві боровся з розколами та ересями, а також полемізував із римським єпископом Стефаном щодо практики повернення в лоно Церкви еретиків і відступників, відстоював незалежність місцевої Церкви [Евсевий Кесарийский, 2013, с. 310 – 312; с. 319]. У зв'язку з цією полемікою екклезіологічні питання і пробле-

unity of the Church can not be achieved through ultimatums and the rupture of communication. Achievement of unity is possible only through communication, actualization of ontological unity in the sacraments, Christian unanimity, consent, simple heart.

Key words: Church, Cyprian Carthage, Local Church, ecclesiology, bishop.

матика церковної єдності, відобразилися в його багатій епістолярній спадщині та в окремому творі «Про єдність Церкви».

Життєпис і повідомлення церковних істориків свідчать, що еkleзіологічна тематика для Кипріяна Карфагенського була не просто теоретичним питанням, а практичним завданням, яке було вирішене ґрунтовними богословськими творами і пастирською діяльністю.

Трактат «Про єдність Церкви» було написано у 251 році з приводу розколу у Карфагенській Церкві, який зумовили пресвітер Новат і Феліцісим. Проблемою місцевої Церкви в Карфагені стало те, що після жорстоких гонінь римського імператора Декія пресвітер Новат разом із деякими сповідниками вирішили без участі свого предстоятеля – єпископа Кипріяна – самотійно і без належного покаяння приймати у церковне спілкування тих, хто відрікся від християнської віри. Також у середині III ст. у Римській Церкві виник розкол пресвітера Новаціана, який, навпаки, зайняв надто ригористичну позицію і виступав проти повернення до спілкування з Церквою відлучених християн [Фокин, 2005, с. 169]. Роз'яснюючи, що таке Церква та яка мета її існування, Кипріан Карфагенський прагнув повернути кліриків і віруючих до церковної єдності і дисципліни.

У вступній частині трактату про «Про єдність Церкви» Кипріан Карфагенський закликає сучасників бути пильними і триматися подалі від лжевчень, ересей і розколів. На думку Кипріяна, ці негативні явища в житті Церкви походять від ворога спасіння роду людського – сатани. Його метою є сіяння розбрату, знищення єдності Церкви, спотворення істини [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 170 – 172].

Переходячи до розкриття еkleзіологічної теми, святий Кипріан пояснює в чому полягає єдність Церкви, і чому цю єдність не порушує велика кількість ієрархів і помісних Церков. Посилаючись на новозавітні тексти, він підкреслює, що будівничим Церкви є Ісус Христос (Мф. 16: 18). В основу Церкви, як наріжні камені, Господь поклав святих апостолів. Саме тому Церква є апостольською. Підкреслюючи єдність апостольського служіння, карфагенський архіпастир цитує відомі слова, сказані Ісусом Христом після сповідання святого апостола Петра: «І Я кажу тобі: ти Петро, *тобто* «камінь», і на цьому камені Я збудую Церкву Мою, і врата пекла не здолають її» (Мф. 16: 18). Далі Кипріан пояснює, чому він використав саме цей євангельський приклад, і яке його еkleзіологічне навантаження: «Звичайно, й інші апостоли буди тим самим, що й

Петро, і мали рівну з ним достойність і владу; але спочатку вказано одного, для позначення єдності Церкви» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 172 – 173]. Святитель дає зрозуміти, що мова не йде про винятковість постаті апостола Петра, а про єдину Церкву, яку розбудовували апостоли Христові, рівні за покликанням і отриманими дарами Духа Святого.

Єдність Церкви Киприан аргументує свідченнями з Книг Священного Писання Старого і Нового Завіту. Як у біблійній книзі Пісня над піснями, йдеться про одну наречену і матір (Пісн. 6: 9) так і святий апостол Павло закликає: «З усякою смиренномудрістю й лагідністю та довготерпінням, терплячи один одного з любов'ю, прагнучи зберігати єдність духу в союзі миру. Одне тіло й один дух, як ви й покликані в одній надії покликання вашого; один Господь, одна віра, одне хрещення, один Бог і Отець усіх, Який над усіма, і через усіх, і в усіх нас» (Еф. 4: 3 – 6). На думку карфагенського священномученика християнська єдність в Церкві, про яку говорить апостол Павло, має концентруватися і зберігатися в постаті єпископа Церкви, «щоб показати, що і саме єпископство одне і нероздільне» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 173]. Констатуючи єдність єпископства як продовження апостольського служіння і наріжного каменя, на якому Христос побудував Церкву (Мф. 16: 18), святитель Киприан підкреслює, що кожен із єпископів Церкви Христової володіє цим служінням у повній мірі. Тому де єпископ, там і Церква. Карфагенський богослов пояснює, що єдність Церкви базується на існуванні помісних Церков, на чолі з єпископами, клір і миряни яких перебувають у християнському спілкуванні. Як кожен єпископ володіє повнотою ієрархічного служіння і харизматичними дарами, так і кожна помісна Церква на чолі з предстоятелем, є не частиною, а всією Церквою. І хоча, як зазначає Киприан, Церква, «розширяючись, дробиться на велику кількість» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 174] місцевих Церков, проте водночас вона не втрачає онтологічної єдності. Динамічний процес зростання Церкви і збереження її єдності святитель Киприан пояснює, використовуючи найпростіші для розуміння образи: «Бо і в сонця багато променів, але світло одне; багато гілок на дереві, але стовбур один, який міцно тримається на корені; багато струмків витікає з одного джерела, але хоча розлив один, і здійснюється від великої кількості води, і являє багаточисельність, проте у самому джерелі все ж таки зберігається єдність» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 174].

Намагаючись переконати сучасників дотримуватися еклезіологічної та ієрархічної єдності, з метою стримати виникнення еретичних та самочинних християнських зібрань, Кипріан використовує діалектику співвідношення існування частини і цілого: «відділи сонячний промінь від його початку – єдність не допустить існування окремого світла; відламай гілку від дерева – відломлена втратить здатність рости; відділи струмок від його джерела – відділений вичерпається» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 174]. Так само, на думку Кипріана Карфагенського і в Церкві Христовій все існує завдяки одному першоджерелу. Сповнена світлом благодаті Пресвятого Духа, Церква сяє цими дарами, розповсюджуючи Божу благодать, але благодать Святого духа одна. Церква Христова присутня усюди і в усій повноті, але Тіло Церкви одне і нероздільне. Єдине тіло Церкви росте шляхом появи нових Помісних Церков, приносячи рясні плоди. Проповідь віри Христової розповсюджується як стрімкий потік на велику відстань, але джерело залишається одним. Принісши багатий плід Церква залишається одним початком і єдиною матір'ю [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 174].

Обґрунтувавши існування єдиної Церкви Христової, як родини незалежних помісних Церков, яка зростає і примножується, святитель Кипріан переходить до викладення умов збереження і забезпечення церковної єдності. На думку святителя Кипріана той, хто перебуває в єдності з місцевою Церквою і її предстоятелем, той залишається у спілкуванні з усією Церквою Христовою та з усіма іншими єпископами.

Метою діяльності Церкви у світі є приготування народжених нею людей до входження у Царство Боже. Тому усякий, хто пориває єдність з Церквою, не зможе отримати нагороди, приготованої Христом. Через це святий Кипріан приходить до логічного і усім відомого висновку: «Той не може вже мати Отцем Бога, хто не має матір'ю Церкву» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 174]. Як приклад, священномученик запитує: чи врятувався хтось у водах всесвітнього потопу поза старозавітнім ковчегом? Тому порушник церковного миру діє проти Христа, а той, хто збирається в іншому місці, а не в Церкві, спустошує Церкву Христову. Єдність в церковному устрої сщмч. Кипріан розглядає у світлі тринітарного догмату. Христос – Глава Церкви – каже: «Я і Отець – Єдине» (Ін. 10: 30), і «Троє свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух; і Ці троє – єдине» (1 Ін. 5: 7). І той хто думає, що церковна єдність, яка базується на божест-

венній незмінності і поєднана з небесними таїнствами, може бути порушеною і роздробленою різноголоссями, не зможе зберегти єдності, виконати закон Христа, не втримається на шляху спасіння [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 175].

Єдність Церкви Киприан називає таїнством, яке намагається пояснити євангельським образом хітону Ісуса Христа: «Хітон не був розділений і розірваний, але дістався цілісно одному, кому випав за жеребом, і був отриманий у власність незіпсованим і нерозділеним» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 170 – 175]. Цільнозітканий хітон своєю міцністю вказує на нероздільну згоду всіх, хто зодягнувся в Христа. Таким чином, таємничим знаменням своєї одежі Господь прообразно сповістив єдність Церкви. Не може володіти одежею Христовою той, хто роздирає тіло святої Церкви [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 176].

Використовуючи новозавітні тексти, Киприан аргументує, як єдність між помісними церквами, так і єдність в середині помісної Церкви. На думку святителя той, хто наважується розділяти Христа, його одежу – Святу Церкву, той має пам'ятати Його слова про одне стадо і одного Пастиря (Ін. 10: 16). Тим ж хто думає, що в одному місці може бути багато пастирів і стад Христових, карфагенський єпископ нагадує словами святого апостола Павла: «благаю..., щоб усі ви говорили одне, щоб не було між вами розділення» (1 Кор. 1: 10); «благаю... зберігати єдність духу в союзі миру» (Еф. 4: 3). Як у домі блудниці Раав під час завоювання Єрихону її родичі знайшли спасіння (Нав. 2: 18 – 19), і як пасхального агнця споживали тільки в одному домі, тим паче і святиня Господня – Тіло Христове (Євхаристія) – не може бути винесене куди інде, бо для віруючих немає іншого дому, крім єдиної Церкви [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 176 – 177].

Запорукою перебування віруючих в єдності в одному Божому домі – Церкві Христовій – є єднотлумність, згода, простосердечність. Відділяються ж ті, які самовільно приймають керівництво над самочинними зібраннями, без належного посвячення присвоюють звання єпископів. Цим вони наносять велику шкоду Церкві і віруючим, а таїнства здійснені цими самозванцями недійсні і шкідливі [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 178]. Не варто обманювати себе євангельськими словами: «бо, де двоє чи троє зібрані в ім'я Моє, там Я серед них» (Мф. 18: 20). На думку святителя Кипріяна спотворювачі Євангелія і хибні тлумачі використовують ці слова, а попередні: «Істинно також

кажу вам: якщо двоє з вас дійдуть згоди на землі просити про всяку річ, то, чого б вони не попросили, буде їм від Отця Мого Небесного» (Мф. 18: 19) – замовчують. Так вони і відділилися від Церкви, розділяючи цілісність одного і того ж місця [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 179], місцевої Церкви, її євхаристії й одного єпископа. З іншого боку, наголошуючи на нерозривності контексту Євангелія, святитель зазначає, що виконання Богом молитовних прохань віруючих залежить не від їхньої кількості, а щирості, єдності і взаємної згоди. Проте, за словами Кипріяна, такої згоди не може бути з тими, хто не згідний з Христом і Євангелієм, з тілом Церкви і усім братством. Така поведінка, за словами автора твору про «Єдність Церкви», приводить до появи ересей і лжевчень. Господь каже, що у випадку, коли істинно віруючих в ім'я Його залишиться невелика кількість, вони отримають від Бога, те, що просять. Необхідною умовою здійснення і дієвості спільної молитви є взаємне прощення: «І коли стоїте на молитві, прощайте, коли щось маєте на кого, щоб і Отець ваш Небесний відпустив вам гріхи ваші. Якщо ж не прощаєте, то і Отець ваш Небесний не відпустить вам гріхів ваших» (Мк. 11: 25) [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 181].

Противники єдності Церкви, священства і братства, збираючись поза Церквою, думають, що і Христос разом з ними. Навіть якщо вони б і смерть перетерпіли за сповідання імені Божого, неможливо стати мучеником поза Церквою. Не можна досягнути Царства Божого, не будучи в Церкві. Той, хто сіє розділення, не може удостоїтися небесної нагороди від Христа. Той, хто не має любові, не може мати Бога, і християнином не може називатися той, хто не перебуває в істині. Щоб удостоїтися благоволення від Бога, потрібна правда, яка полягає у слухняності Його заповідям. Святитель Киприан каже, що виконання заповідей любові до Бога і до ближнього (Мк. 12: 29 – 31) є запорукою таїнства церковної єдності [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 183].

Киприан Карфагенський констатує, що в його час ересі і церковні розділення почали стрімко розповсюджуватися, як і було провіщено Духом Святим (2 Тим. 3: 1 – 9). Святитель закликає віддалятися від тих, хто веде до розділення з Церквою Христовою, переконуючи: «Чи можна уявити собі, що з Христом перебуває той, хто діє проти священників Христових, відділяє себе від спілкування з Його кліром і народом? Так він озброюється проти Церкви, протидіє Божественному домобудівництву, він

ворог вівтаря, бунтівник проти жертви Христової, зрадник віри, щодо благочесття – святотатець; непокірний раб, син беззаконний, брат неприязний: зневаживши єпископів і залишивши священників Божих, він наважується влаштовувати інший вівтар, складати іншу молитву зі слів недозволених, неправдивими жертвоприношеннями оскверняти істину жертви Господньої і навіть не хоче знати, що діючи всупереч Божому чинослідуванню є покараним...» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 184]. Сщмч. Киприан підтверджує свої висновки, приводячи біблійні приклади: бунт Корея, Дафана і Авірона проти влади Мойсея і священства Аарона; юдейського царя Озії, який посягнув на старозавітне священство; синів Аарона священників, які вклали до кадильниць вогонь чужий, одразу були покарані Богом (Лев. 10: 1 – 2). Саме цим святотатцям уподібнюються ті, хто, не звертаючи уваги на Божі заповіді, захоплюється чужими вченнями і вводять устами, встановлені людьми [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 185 – 186].

Наслідки діяльності єретиків та ініціаторів церковних розділень не можна порівняти з провинами грішників. Грішник, що кається, шукає Церкву, а єретик протриває їй. У випадку вчинення людиною гріха причиною могла стати необхідність, а у випадку ересі – вільна воля. Ініціатори церковних розділень відлучають овець від пастирів і руйнують таїнства Божі [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 186]. Впасти в небезпеку церковних розділень, згідно зі святителем Киприаном, можуть і ті, хто сподобився подвигу християнського сповідництва. Хто досягнув успіхів у вірі, тим паче має бути уважним до себе, щоб не стати жертвою підступів диявола [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 187]. Як Юда, будучи апостолом Христовим, став зрадником, так і сповідники можуть втратити вінець сповідництва через непослух Церкві.

Св. Киприан Карфагенський попереджає, що від тих, хто свідомо грішить, здійснюючи церковне розділення, належить віддалятися, щоб і самим не стати винними у цьому гріхові. Християнська єдність обумовлена, згідно зі святителем, тим, що «Бог один і один Христос, одна Церква і одна віра, один народ, об'єднаний в єдине тіло» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 189] і ця єдність не має руйнуватися чи дробитися. У протилежному випадку всі, що від'єднуються від Церкви, ризикують загинути, втративши зв'язок з життєдайним першоджерелом. Запорукою збереження єдності, на думку Киприана, є дотримання миру: «Хто з людей бажає жити і бачити дні

благі – стримуй язик свій від зла, і уста твої нехай не будуть облесливі. Ухиляйся від всього злого і роби добро, будь мирний і пильнуй того» (Пс. 33: 13 – 15). Син миру має бажати і шукати миру. Це той спадок, який дарував нам Христос: «В збереженні миру Він вмістив усі дари і нагороди Своїх обіцянок» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 190]. Отже, якщо ми вважаємо себе спадкоємцями Христовими, то нам належить перебувати у Христовому мирі і бути миротворцями. За такими правилами жили перші християни (Діян. 4: 32) і молитва їхня була дієвою бо у згоді вони просили Господа.

Характеризуючи тогочасні реалії, Кипріан Карфагенський зазначає, що християнська єдність практично зникла, відсутні добрі справи людей, немає віри, тому й ослабла сила віруючих. Через відсутність страху Божого ніхто не думає про День Господній і гнів Божий: «Совість людська боялася б, якщо вірила, а так вона не боїться, бо не вірить» [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 191]. Щоб не стати тими, на кого буде звернене справедливе Боже покарання, потрібно прокинутися від сну безпечності і лінивості, і пильнувати виконання заповідей Господніх. Таким чином люди зможуть вийти з ночі віку цього у світло прийдешнього Царства Христового [Киприан Карфагеский, 1879, Кн. 2.; Ч. 2, с. 192].

Здійснивши богословський аналіз еклезіологічних поглядів священномученика Кипріана Карфагенського, викладених у творі «Про єдність Церкви», ми прийшли до таких висновків. Життя Церкви в умовах земного існування сповнене постійної боротьби з ворогом спасіння роду людського – дияволом. Через сіяння розбрату, який проявляється у формі ересей, лжевчень і розколів, сили зла намагаються зруйнувати єдність Церкви і таким чином завадити спілкуванню Господа і людини.

Боговтілення Сина Божого стало початком перемоги людини над злом, умовою, завдяки якій людська природа змогла відновити єднання з Богом. Здійснюватися цьому процесу Господь благоволив у зібранні віруючих в Ісуса Христа – Церкві, яку Христос розпочав будувати з особистостей своїх апостолів. З закликом Христа до святих апостолів стати основою Церкви в особі її першоієрархів було покладено початок антропологічного вияву Церкви у світі. Догмат про єдність Церкви святитель Кипріан розкриває логікою фактів новозавітного благовістя – один Христос, одне апостольство, одна Церква, єдине Тіло Христове, наповнене одним Духом Святим. Зберігати цю єдність покликані послідовники святих апостолів – спадкоєм-

ці і носії благодаті Святого Духа – єпископи. Як апостольство одне, так і єпископство єдине і нероздільне. Саме їм належить зберігати єдність Церкви, бо де єпископ, там і Церква.

Онтологічна, а не інституційна єдність Церкви забезпечує їй розповсюдження і розширення, виявлення в нових людях – помісних Церквах. Подібно до сонця, яке випромінює світло, дерева, що пускає парості, і джерела, яке живить багато струмків, Церква розповсюджується у світі, не втрачаючи єдності. Кожна помісна Церква на чолі з єпископом-предстоятелем є всією Церквою Христовою в певному місці і часі. Отже, процес розвитку Церкви і утворення нових помісних Церков не порушує церковної єдності, а реалізує її. Розірвання спілкування з іншими Церквами і намагання маніпулювати цим у своїх інтересах є розділенням і руйнуванням єдності.

Як єдність усіх помісних Церков, згідно з св. Кипріаном Карфагенським, реалізується у спілкуванні, так і єдність в середині кожної помісної Церкви полягає у спілкуванні з її предстоятелем, християнській любові і взаємопрощенні. Той, хто не підтримує зв'язку з законним предстоятелем Церкви, ділить стадо Христове, влаштуваючи другий вівтар, роздирає цільнозйтканий хітон Христа – образ церковної єдності. Отже, той, хто перебуває в єдності з місцевою Церквою і її предстоятелем, залишається у спілкуванні з усією Церквою Христовою та з усіма іншими єпископами.

Християнська згуртованість, на думку сщмч. Кипріяна Карфагенського, залежить від моральних аспектів. Єдність місцевої Церкви руйнують людська гордість, відсутність любові та святості життя, марносластво і, як наслідок, ересі й розділення. Ці ж причини стають приводом для розділень на міжцерковному рівні не тільки між окремими особистостями, а цілими християнськими спільнотами. Єдності Церкви не можливо досягнути шляхом ультиматумів і розірвання спілкування. Досягнути єднання можливо тільки взаємопрощенням, співпричастям, актуалізацією онтологічної єдності в таїнствах, християнській однодумності і згоді.

Джерела:

Біблія, 2004

Біблія: Книги Священного Писання Старого і Нового Завіту. – К. : Видавничий відділ Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1407 с.

Евсевий Кесарийский, 2013

Церковная история / Евсевий Кесарийский ; ввод. ст., коммент., библиогр. список и указатели И. В. Кривушина. – СПб. : «Издательство Олега Абышко», 2013. – 544 с.

- Иероним Стридонский, блж., 1999* О знаменитых мужах / Иероним Стридонский // Подвижники : избранные жизнеописания и труды. – Самара : Издательский дом «Агни», 1999. – Кн. 2. – С. 177 – 224.
- Иероним Стридонский, блж., 1879* Изложение хроники Евсевия Памфила // Библиотека творений св. отцов и учителей церкви западных, издаваемая при Киевской духовной академии. Книга 8. Творения блаженного Иеронима Стридонского. – К.: Типография Корчак–Новицкого, 1879. – Ч. 5. – 345 – 394 с.
- Киприан Карфагенский, свц., 1879* Библиотека творений св. отцов и учителей церкви западных, издаваемая при Киевской духовной академии. Творения св. священномученика Киприана еп. Карфагенского / Киприан Карфагенский – К.: Тип. Г. Т. Корчак–Новицкого, 1879. – Кн. I.; Ч. 1 – ХСII; 361 с.
- Киприан Карфагенский, свц., 1879* Библиотека творений св. отцов и учителей церкви западных, издаваемая при Киевской духовной академии. Творения св. священномученика Киприана еп. Карфагенского / Киприан Карфагенский – К.: Тип. Г. Т. Корчак–Новицкого, 1879. – Кн. 2.; Ч. 2 – 368 с.

Література:

- Епифанович, 2010* Лекции по патрологии / С. Л. Епифанович. – СПб. : Воскресение, 2010. – 608 с.
- Мейендорф И., протопр., 2002* Введение в святоотеческое богословие / протопресвитер Иоанн Мейендорф. – К.: храм прп. Агапита Печерского, 2002. – 360 с.
- Молчанов А., свц., 1888* Св. Киприан Карфагенский и его учение о церкви / священник Алексей Молчанов. – Казань: Тип. Императорского университета, 1888. – 379 с. (VI)
- Сагарда Н., 2004* Лекции по патрологии. I–IV века / Н. И. Сагарда – М.: Издательский Совет РПЦ, 2004. – 796 с.
- Троицкий, 1912* Очерки из истории догмата о Церкви / В. А. Троицкий–Сергиев Посад: Тип. Св.-Тр. Сергиевой Лавры, 1912 – 575 с.
- Федосик, 1991* Киприан и античное христианство / В. А. Федосик – Мн.: Университетское, 1991. – 208 с.
- Фокин, 2005* Латинская патрология. Том I. Период первый. Доникийская латинская патрология (150 – 325 гг.) / А. Р. Фокин – М.: Греко-латинский кабинет Ю. А. Шичалина, 2005. – 362 с.

Dzherela:

- Bibliya, 2004* Bibliya: Knyhy Svyashchennoho Pysannya Staroho i Novoho Zavitu. – K.: Vydavnychyy viddil Ukrainy's'koyi Pravoslavnoyi Tserkvy Kyuyiv's'koho Patriarkhatu, 2004. – 1407 s.
- Ievsevii Kesariiskii, 2013* Tserkovnaia istoriia / Ievsevii Kesariiskii ; vvod. st., komment., bibliogr. spisok i ukazateli I. V. Krivushina. – SPb. : «Izdatel'stvo Olega Abyshko», 2013. – 544 s.
- Iyeronim Stridonskiy, blzh.,* Oznamenitkh muzhakh / Iyeronim Stridonskiy // Podvizhniki: izbrannyye zhizneopisaniya i trudy. – Samara : Izdatel'skiy dom «Agni», 1999. – Кн. 2. – С. 177 – 224.

- Iyeronim Stridonskiy, blzh., 1879* Izlozheniye khroniki Yevseviya Pamfila // Biblioteka tvoreniy sv. ottsov i uchiteley tserkvi zapadnykh, izdavayemaya pri Kiyevskoy dukhovnoy akademii. Kniga 8. Tvoreniya blazhennago Iyeronima Stridonskogo. – K.: Tipografiya Korchak–Novitskogo, 1879. – CH. 5. – 345 – 394 s.
- Kiprian Karfagenskiy, svshch., 1879* Biblioteka tvoreniy sv. ottsov i uchiteley tserkvi zapadnykh, izdavayemaya pri Kiyevskoy dukhovnoy akademii. Tvoreniya sv. svyashchennomuchenika Kipriana yep. Karfagenskogo / Kiprian Karfagenskiy – K.: Tip. G. T. Korchak–Novitskogo, 1879. – Kn. I.; CH. 1 – XCII; 361 s.
- Kiprian Karfagenskiy, svshch., 1879* Biblioteka tvoreniy sv. ottsov i uchiteley tserkvi zapadnykh, izdavayemaya pri Kiyevskoy dukhovnoy akademii. Tvoreniya sv. svyashchennomuchenika Kipriana yep. Karfagenskogo / Kiprian Karfagenskiy – K.: Tip. G. T. Korchak–Novitskogo, 1879. – Kn. 2.; CH. 2 – 368 s.
- Literatura:**
- Yepifanovich, 2010* Lektsii po patrologii / S. L. Yepifanovich. – SPb. : Voskresenie, 2010. – 608 s.
- Meyyendorf I., protopr., 2002* Vvedeniye v svyatootecheskoye bogosloviye / protopresviter Ioann Meyyendorf. – K.: khram prp. Agapita Pecherskogo, 2002. – 360 s.
- Sagarda N., 2004* Lektsii po patrologii. I–IV veka / N. I. Sagarda – M.: Izdatel'skiy Sovet RPTS, 2004. – 796 s.
- Molchanov A., svyashch., 1888* Sv. Kiprian Karfagenskiy i yego ucheniye o tserkvi / svyashchennik Aleksey Molchanov. – Kazan': Tip. Imperatorskogo univesiteta, 1888. – 379 s. (VI)
- Troitskiy, 1912* Ocherki iz istorii dogmata o Tserkvi / V. A. Troitskiy–Sergiyev Posad: Tip. Sv.-Tr. Sergiyevoy Lavry, 1912 - 575 s.
- Fedosik, 1991* Kiprian i antichnoye khristianstvo / V. A. Fedosik – Mn.: Universitetskoye, 1991. – 208 s.
- Fokin, 2005* Latinskaya patrologiya. Tom I. Period pervyy. Donikeyskaya latinskaya patrologiya (150 – 325 gg.) / A. R. Fokin – M.: Greko-latinskiy kabinet YU. A. Shichalina, 2005. – 362 s.